

Eksperyment i obserwacja w nauczaniu

Wybór materiałów dostępnych online

za lata 2010-2024

Książki

1. **Jak eksperymenty pomagają zrozumieć i zmieniać świat** : instrukcje doświadczeń dla klas IV-VI szkoły podstawowej / Tomasz Ruszkowski. - Warszawa : Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2019. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://fizyka.ceo.org.pl/sites/fizyka.ceo.org.pl/files/eduskrzynka_woda_iv-vi_wersja_czarnobiala.pdf
2. **Nauczanie eksperymentalne** / Bożena Soszańska, Marta Dobrzyńska // Centrum Edukacji Obywatelskiej. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://as.ceo.org.pl/sites/as.ceo.org.pl/files/15._nauczanie_eksperymentalne.pdf
3. **W świecie przyrody** : doświadczenia przyrodnicze, metoda projektów w edukacji przyrodniczej dzieci z klas I-III szkoły podstawowej : suplement do programu nauczania dla klas I-III szkoły podstawowej pt. „Zrównoważona szkoła” / Wiesława Buk, Katarzyna Dubienko, Dorota Duranowska, Bożena Goszczyńska, Mariola Kamińska, Małgorzata Łoza, Katarzyna Łusiak, Elżbieta Miterka, Aneta Paszkiewicz, Agnieszka Paszko, Agnieszka Przebierowska, Ewa Staropiętka-Kuna, Małgorzata Stryjecka. - Chełm : [b.m.], 2014. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: http://mindsteps.pwszchelm.pl/pliki/suplement_3.pdf

Fragment z pracy zbiorowej

1. **Interaktywne komputerowe doświadczenia w nauczaniu chemii** / Małgorzata Nodzyńska, Paweł Cieśla // W: Aktualne problemy dydaktyki przedmiotów przyrodniczych / pod redakcją Pawła Bernarda, Iwony Maciejowskiej. - Kraków : Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, 2016. - S. 123-134. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://zdch.uj.edu.pl/documents/87419401/99449475/Nodzynska_Ciesla.pdf

Autorski program

1. **Mali badacze** : doświadczenia i eksperymenty w edukacji przedszkolnej : program własny / opracowanie Beata Trubas, Beata Szokiel. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://przedszkole10tychy.pl/wp-content/uploads/2018/11/Mali-badacze-Smerfy.pdf>

Artykuły

1. **Ciekawe i skuteczne metody nauczania w edukacji wczesnoszkolnej** / Iwona Fechner-Sędzicka // Internetowe Czasopismo Edukacyjne. - 2011, nr 3, s. 10-14. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/221/Trendy+nr+3-2011.pdf#page=11>

2. **Mali badacze** : doświadczenia przyrodnicze w edukacji wczesnoszkolnej / Katarzyna Szewczuk, Akademia Ignatianum // Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce. - 2013, nr 1, s. 27-43. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://czasopisma.ignatianum.edu.pl/eetp/article/download/27-44/pdf/&ved=2ahUKEwjHpu7mzNqGAXXGxAlHdSsLVs4FBAWegQICBAB&usq=AOvVaw32s8Ks9d7ThR4Ik3AcYwqR>
3. **Metody wprowadzania dzieci w świat przyrody** / Agata Jacewicz // Zagadnienia Społeczne. - 2023, nr 1, s. 66-92. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://nwsp.bialystok.pl/wp-content/uploads/2023/10/Zagadnienia-Spoleczne-1182023.pdf#page=66>
4. **Zastosowanie doświadczeń i eksperymentów w nauczaniu chemii i biologii** / Patryk Kachel // Edukacja Biologiczna i Środowiskowa. - 2021, nr 2, s. 31-48. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://www.ibe.edu.pl/images/EBiS/Numery/2021-2/PDF/ebis_2021_2_03patryk%20kachel.pdf

Materiały dostępne na stronach WWW

1. **„Mali Badacze”** : eksperymenty i doświadczenia w edukacji przedszkolnej / Henryka Skup // Miejskie Przedszkole nr 15 w Siedlcach. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <http://mp15.siedlce.pl/mali-badacze-eksperymenty-i-doswiadczenia-w-edukacji-przedszkolnej/>
2. **„Mali badacze”** : eksperymenty i doświadczenia z wodą : scenariusz zajęć z dziećmi 6-letnimi / Iwona Nakielska // Doskonalenie w Sieci. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/zasoby_pilotazowe/5162%20Mat.%204-mali%20badacze.pdf
3. **9 ciekawych eksperymentów dla dzieci** // Harper Collins - wydawnictwo. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://harpercollins.pl/pl/news/hk-9-ciekawych-eksperymentow-dla-dzieci-1673255098.html>
4. **Dlaczego? Po co? Jak?** : zabawy badawcze i doświadczenia w przedszkolu / Dorota Jawień, Katarzyna Brzegowa // Przedszkola.edu.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.przedszkola.edu.pl/dlaczego-po-co-jak---zabawy-badawcze-i-doswiadczenia-w-przedszkolu.html>
5. **Doświadczenia i eksperymenty w szkole** / Marcin Polak // Edunews.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/3794-doswiadczenia-i-eksperymenty-w-szkole>
6. **Doświadczenia to za mało** : potrzebne są eksperymenty! / Stanisław Dylak // Wspólna Szkoła. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://wspolna-szkola.pcass.pl/doswiadczenia-to-za-malo-potrzebne-sa-eksperymenty/>
7. **Eksperyment i doświadczenie w nauczaniu przyrody** / Małgorzata Sokalska // Profesor.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.profesor.pl/publikacja,8054,Artykuly,Eksperyment-i-doswiadczenie-w-nauczaniuprzyrody>

8. **Eksperymenty** : dlaczego warto robić je z uczniami na lekcjach i jak zacząć? / Monika Kokosza ; rozmawiała Agnieszka Wójcińska // STEAMowe ABC. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://steamabc.edu.pl/eksperymenty-dlaczego-warto-robic-je-z-uczniami-na-lekcjach-i-jak-zaczac/>
9. **Laboratorium** : doświadczenie i eksperyment / Joanna Świeczkowska // Zintegrowana Platforma Edukacyjna. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://zpe.gov.pl/b/laboratorium-doswiadczenie-i-eksperyment/PHKv4JlWq>
10. **Nauka przez doświadczenie** : wykorzystanie metod nauki opartych na doświadczeniach, eksperymentach i projektach w edukacji domowej // Ziarno przedszkole i szkoła. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.ziarno.edu.pl/blog/edukacja-domowa/nauka-przez-doswiadczenie-wykorzystanie-metod-nauki-opartych-na-doswiadczeniach-eksperymentach-i-projektach-w-edukacji-domowej/>
11. **Rola eksperymentu w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych** / Bożena Sacharska // Doskonalenia w Sieci. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://doskonaleniewsieci.pl/Upload/Artykuly/zasoby_pilotazowe/5162%20Mat.%201-rola_eksperymentu_w_nauczaniu_przedmiotow_przyrodniczych.pdf
12. **Rozwijanie aktywności badawczej dzieci** : obserwacja, doświadczenie, eksperyment / Barbara Ochmańska // Edunews.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/4997-rozwijanie-aktywnosci-badawczej-dzieci-obszerwacja-doswiadczenie-eksperyment>

Scenariusze zajęć

1. „**Mali badacze** : eksperymenty i doświadczenia matematyczne” : scenariusz zajęcia / Hanna Płoska // Przedszkole Miejskie w Olsztynku. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <http://www.przedszkoleolsztynek.pl/index.php/publikacje/37-mali-badacze-eksperymenty-i-doswiadczenia-matematyczne>
2. „**Zabawy badawcze z wodą**” : scenariusz zajęć dla dzieci 6-letnich / Joanna Ciotkowska // Przedszkola.edu.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.przedszkola.edu.pl/zabawy-badawcze-z-woda---scenariusz-zajec-dla-dzieci-6-letnich.html>
3. **Balonowe eksperymenty** : scenariusz zajęć dla dzieci 5-6 letnich / Elżbieta Małkus // Edux.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.edukacja.edux.pl/p-18552-balonowe-eksperymenty-scenariusz-zajec.php>
4. **Eksperymenty** : scenariusz zajęć / Marzena Kubuj // Przedszkolankowo.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://przedszkolankowo.pl/2022/03/10/16998/>
5. **Eksperymenty przyrodnicze** : człowiek i środowisko : scenariusze doświadczeń dla szkoły, przedszkola, świetlicy i domu / Anna Guć // WWF. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/EKSPERYMENTY%20PRZYRODNICZE%20czlowiek%20i%20srodowisko%20%281%29_0.pdf
6. **Erupcje wulkanów** : konspekt zajęć przeprowadzonych w przedszkolu / Marzena Kulik // Pedagogika Specjalna : portal dla nauczycieli. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://pedagogika-specjalna.edu.pl/pozostale-materialy/przedszkole/erupcje-wulkanow-konspekt-zajec-w-przedszkolu/>

7. **Lubimy wodę** : doświadczenia i eksperymenty z wodą : scenariusz zajęć / Katarzyna Kolczyńska // Edux.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.edukacja.edux.pl/p-31246-lubimy-wode-doswiadczenia-i-eksperymenty.php>
8. **Odkrywamy** : karty eksperymentów : scenariusz zajęć : poziom edukacji : przedszkole, szkoła podstawowa klasy 1-3 // Fundacja Szkoła z Klasą. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.szkolazklasa.org.pl/materialy/odkrywamy-karty-eksperymentow/>
9. **Robimy eksperymenty** : poznając niesamowity świat zwierząt / Anna Karpowicz // CEN Białystok. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://crt.d.wrotapodlasia.pl/resource/4501/3337/Zwierzeta_Projekt_edykacyjny_interdyscyplinary_przedmioty_przyrodnicze_Anna_Karpowicz_CEN_Bialystok.pdf&ved=2ahUKEwjE9KztzdqGAXU6ExAIHYLYBBoQFnoECBsQAQ&usq=AOvVaw3fnEgyAj3HRGzO8LECmby-
10. **Wodne eksperymenty** : scenariusz zajęć / Daria Nieradka // Edux.pl. [Dostęp 25.06.2024]. Tryb dostępu: <https://www.edukacja.edux.pl/p-35698-wodne-eksperymenty-scenariusz-zajec.php>

Opracowanie
Marzena Jarocka
(25.06.2024)

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu
jest Instytucją Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego